

<https://doi.org/10.18485/analiff.2022.34.1.10>

81'243

81'242

Приступи и методе у истраживању утицаја матерњег језика на наставу страног језика

Невена Н. Ковачевић*

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

Кључне речи:

матерњи језик
настава страних
језика
примењена
лингвистика
методе поучавања
језика
матерњи говорник
трансфер
комуникација

Апстракт

Тема овог рада је утицај матерњег језика на страни језик, првенствено у контексту наставе страних језика. Чињеница је да је матерњи језик у мањој или већој мери присутан у оквиру поучавања страних језика у школском контексту, па се оправдано може поставити питање о неопходности његове употребе. Рад има за циљ да на основу прегледа бројних студија и упоређивања становишта аутора који су се бавили том темом да одговор на питање да ли је матерњи језик у настави страних језика користан ресурс битан за успешну организацију наставе или је његова употреба сувишна и штетна. Између осталог, у раду се обраћа пажња на однос матерњег и страног језика уопште, указује се на улогу коју матерњи језик има у настави страних језика из историјске перспективе и у оквиру различитих метода поучавања језика доминантних у одређеном временском периоду, а разматрају се и ставови о оправданости употребе матерњег језика у настави страних језика. (примљено: 7. децембра 2021; прихваћено: 4. марта 2022)

1. Увод

Питање о оправданости коришћења матерњег језика (J1) у настави страних језика (J2) одликује се великом комплексношћу и обухвата бројне контроверзне аспекте, што се лако може уочити у пракси. Велики број аутора и истраживача на овом пољу истиче важност употребе циљног језика у сврху организације наставе, као и неопходност да предавачи обезбеде довољну изложеност ученика циљном језику (Duff/Polio, 1990: 154–155). Свакако је јасно да је корисно излагати ученике страном језику што је више могуће, али се ипак мора имати у виду да максимално коришћење J2 инпута не негира улогу J1 у учењу и поучавању (Cook, 2001: 402–423). Иако се наставници страних језика најчешће свим снагама труде да одвоје матерњи и страни језик у настави, ученици увек свесно или несвесно покушавају да направе везу између та два језика (Turin, 2017: 30).

Бројни емпиријски подаци и теоријске перспективе показали су да употреба првог, односно матерњег језика, знатно олакшава поучавање и учење страног или другог језика, али је у пракси честа појава да у одређеним контекстима предавачи оклевају да користе тај ресурс у настави, док се међу онима који га ипак користе јавља осећај кривице. Та појава указује на чињеницу да поучавање језика у знатно већој мери прати социјалне норме и очекивања него што је то случај са принципима поучавања и учења језика, што ово питање чини још сложенијим (Ostovar-Namaghi/Norouzi, 2015: 615).

Чињеница је да постоји врло мало спроведених истраживања у вези са количином страног језика која се употребљава у настави страних језика и та тема је до скоро спадала у предмет интересовања само стручњака из области примењене лингвистике (Duff/Polio, 1990: 155).

Ипак, већина новијих истраживања на овом пољу мотивисана је дискрепанцом између теорије и праксе, због чега су и спроведене бројне студије са циљем утврђивања на који начин и у којој мери матерњи језик утиче на страни језик у настави (Ostovar-Namaghi/Norouzi, 2015: 615). Овај рад се управо бави прегледом неких од ранијих истраживања на дату тему, при чему се посебан осврт даје на оправданост и неопходност употребе матерњег језика у настави страног језика. Рад покушава да пружи диференцирани преглед најистакнутијих и најфреквентнијих метода и приступа када се ради о испитивању утицаја J1 на J2, као и да из различитих перспектива да одговор на питање да ли је матерњи језик у контексту наставе страних језика неопходан, или ипак сувишан и чак штетан. У првом делу рада тематизује се однос између матерњег и страног језика у општем смислу, како би се дошло до бољег разумевања њиховог међусобног односа. Затим се даје осврт на улогу матерњег језика у настави страних језика кроз историју, и то у односу на различите методе поучавања језика које су својевремено биле актуелне. Наредно поглавље се бави употребним сврхама J1 у настави J2, а затим се приказују ставови о употреби матерњег језика који су присутни међу ученицима, предавачима и истраживачима овог поља. Следећи део рада даје преглед одређених студија спроведених у овој области које могу бити релевантне за доношење неких закључака о природи питања којим се овај

рад бави. Након тога се износе нека од ограничења која карактеришу студије спроведене на овом пољу, а такође се наводе и предлози за будућа истраживања. На крају рада се обрађују препоруке за коришћење J1 у настави страног језика, са посебним освртом на одређене корисне методе и технике.

2. Метод

Овај чланак се првенствено фокусира на употребу матерњег језика у настави страних језика и тежи да на основу студија које се баве том тематиком установи неке од образаца који се могу уочити у процесу поучавања страних језика, а који се тичу опсега употребе матерњег језика и његовог утицаја на тај процес.

За корпус на коме се овај рад базира одабрано је седам чланака објављених у референтним академским часописима у периоду од 1990. до 2017. године. Циљ таквог избора, који обухвата релативно шири временски период, састоји се у уочавању разноликости која постоји по питању доминантних приступа у наставној пракси, али се са друге стране ради и о периоду скорије прошлости, што олакшава међусобну упоредивост представљених емпиријских студија.

Ужи избор чланака направљен је на основу повезаности њиховог наслова и апстракт са предметом истраживања овог рада. Све студије чији је преглед дат у главном делу овог чланка су емпиријског типа и најчешће су малог обима, а аспекти који се налазе у средишту њиховог разматрања су однос матерњег и страног језика, фактори повезани са употребом J1 у настави страног језика, начини имплементације матерњег језика у наставној пракси, као и ставови које предавачи и ученици имају према употреби J1 у процесу поучавања и учења страних језика.

3. Преглед резултата научних истраживања о употреби J1

Како је у ранијем току рада већ напоменуто, постоји велики број студија које тематизују употребу матерњег језика у настави страних језика, а које се фокусирају на различите аспекте те употребе. На основу литературе на којој се овај рад заснива могуће је издвојити следеће категорије, које ће у овом поглављу бити детаљније описане: однос између матерњег и страног језика уопште, историјски преглед употребе J1 у настави страног језика, разлози за употребу J1 у настави, ставови који се тичу употребе матерњег језика, као и преглед студија у области истраживања утицаја матерњег језика на наставу страног језика.

3.1. Однос између матерњег и страног језика

У лингвистици је присутна вишедеценијска традиција употребе термина „други језик“ (J2) за сваки језик који се учи после првог језика (J1). Првим језиком назива се онај језик који се усваја у најранијем детињству (матерњи језик), а J2 означава језик који се учи/усваја након одређеног узраста (обично се мисли на трећу или четврту годину живота). Важно је истаћи да се у оба наведена случаја може говорити о више од једног језика, што значи да особа може имати неколико J1 и неколико J2 (Стрижак, 2015: 126–127).

Такође, у литератури постоје разноврсни покушаји дефинисања појма „матерњи говорник“, који се између осталог базирају на његовим различитим карактеристикама. У најважнији елемент дефиниције убраја се чињеница да је особа матерњи говорник оног језика који је први научен, из чега произилази да касније научени језици никада не могу бити окарактерисани као матерњи (Cook, 1999: 185–187).

Кук (Cook, 1999: 190–195) заступа тезу да би поучавање језика имало више користи од обраћања пажње на Ј2 говорника уместо примарног концентрисања на матерњег говорника. Пошто се говорници Ј2 разликују од монолингвалних матерњих говорника по знању својих Ј2 и Ј1 и по неким когнитивним процесима, предлаже се да они буду посматрани као засебни системи. Аутор такође препоручује да се Ј2 говорници сагледавају као мултикомпетентни корисници језика, а не као неуспешни матерњи говорници, и сугерише како би се у поучавању језика ученици могли препознати као корисници Ј2 како унутар, тако и изван учионице.

Кук (Cook, 1999: 196–202) даље износи разлике између тзв. мултикомпетентних корисника језика и Ј1 корисника, а као логична последица изнетих аргумената наводи се да би поучавање језика требало да стави већи акценат на ученика као потенцијалног Ј2 корисника, а да се мање бави монолингвалним матерњим говорницима. Из тог разлога је у настави страних језика неопходно поставити циљеве који би одговарали Ј2 корисницима, за чију реализацију се у раду наводе практичне смернице, као на пример укључивање ситуација и улога блиских Ј2 кориснику у наставу или коришћење метода које уважавају Ј1 ученика.

Аутор у једном од својих наредних радова упоређује циљеве усвајања Ј1 и учења Ј2 и закључује да се они третирају као идентични, осим што ученик страног језика ретко има способност да достигне компетенцију матерњег говорника (Cook, 2001: 402–423).

Као илустративни пример за једну димензију међусобне повезаности Ј1 и Ј2 у коме се посебно тематизује текстуална компетенција ученика на матерњем и страном језику може да послужи истраживање групе аутора изложено у чланку „Mother Tongue and Foreign Language Teaching and Learning – A Joint Project“ (Fenner et al., 1999: 139). Хипотеза од које се у овом раду полази састоји се од следећа три елемента:

1) Ученик страног језика је већ развио текстуалну компетенцију на свом матерњем језику, која ће имати важан утицај на његову текстуалну продукцију на циљном језику;

2) Дobar ученик језика је способан да уз употребу знања из матерњег и страног језика настави да развија компетенцију и у Ј1 и у Ј2;

3) Развијање ученичке аутономије боље функционише у ситуацијама тзв. „отвореног типа“, где се предавач повлачи из контролисања учења.

Истраживање се фокусира на ученичке текстове на енглеском и француском језику, првенствено на анализу текстова као јединства форме и значења. Аутори

су хтели да интерпретирају резултате задатака како би разумели какви услови за продукцију текста постоје у настави. Њихово интересовање било је примарно усмерено на макроструктуре текстова и на стратегије ученика за продукцију текста (Fenner et al., 1999: 140).

Што се резултата истраживања тиче, већина текстова је показала тенденцију да ученичке стратегије писања углавном зависе од текстуалне компетенције која је већ развијена на матерњем језику. Учени су примери како дати модели текста утичу на ученике на различите начине. Ипак, аутори су приметили да ученици не увиђају лако конвенционалне аспекте свог матерњег језика. Једна импликација њихових резултата је и становиште да посао предавача није санкционисање ученичке употребе језика, већ пружање помоћи ученицима у њиховом стремљењу ка оптималној употреби језика и потенцијала за учење (Fenner et al., 1999: 140–141).

3.2. Употреба матерњег језика у настави страног језика кроз историју

Током историје поучавања страних језика посебно је уочљива дебата између поборника тзв. интралингвалне стратегије (монолингвални приступ који потпуно одбацује употребу првог језика) и заступника тзв. интерлингвалне стратегије (познате и под енглеским термином *crosslingual strategy*), која дозвољава употребу матерњег језика ученика у оправданим случајевима. Током 18. века употреба J1 у поучавању страних језика била је врло уобичајена, посебно у оквиру граматичко-преводног метода. Са приближавањем 19. века учавала се промена од доминантне писане форме у настави ка усменој, док је Берлиц метода довела до усмеравања ка интралингвалној стратегији, која се посебно залагала за потпуну употребу страног језика у настави, избегавање превођења између матерњег и страног језика и строго одвајање та два језика (Ostovar-Namaghi/Norouzi, 2015: 615–616). Већина метода поучавања страних језика крајем 19. века је усвојила избегавање матерњег језика које пропaгира директни метод (Cook, 2001: 402–423). Аудиолингвална метода је одбацивала употребу J1 из научних разлога, уз образложење да се матерњи језик треба избегавати како би се смањило негативни трансфер. Међутим, било је и одређених метода (нпр. *New Concurrent Method*, *Community Language Learning*, *Dodson's Bilingual Method* итд.), које су оставиле простор за J1, и то за појашњавање значења дијалога, давање инструкција у неопходним случајевима, за успостављање сигурног окружења за учење и за омогућавање нормалног тока комуникативних активности и задатака (Ostovar-Namaghi/Norouzi, 2015: 616–618).

У посебном поглављу свог рада „Using the First Language in the Classroom“ Кук (Cook, 2001: 402–423) обрађује актуелне методе поучавања које намерно укључују J1 у наставу страних језика и бави се питањем како матерњи језик може бити боље интегрисан у наставу. Наведене методе дели у две групе – алтернирајуће језичке приступе и методе које активно повезују J1 и J2. Прва група метода подразумева да ученици у једном тренутку уче J2, а у другом користе свој J1. Важан критеријум је реципрочност: оба језика су укључена у

ток наставе и ниједан није занемарен. Као примери за овакве приступе наводе се *Dual Language Programs*, *Alternate Days*, *Reciprocal Language Teaching* итд. Код друге групе метода посебно се издвајају *The New Concurrent Method* (предавач прелази са једног језика на други у кључним моментима који су одређени правилима, а *code-switching* се признаје као нормална J2 активност и ученици се охрабрују да виде себе као праве J2 кориснике који се добро сналазе у оба језика), *Community Language Learning (CLL)* (ученици причају спонтано једни са другима на страном језику уз медијацију J2, а овај метод види J1 као средство за иницирање значења и повезује J2 са J1) и *Dodson's Bilingual Method* (предавач чита реченицу на страном језику неколико пута и износи њено значење на матерњем језику, након чега га ученици „имитирају“ понављањем реченице, прво у хору, а затим индивидуално, док се њихово разумевање значења тестира тако што предавач изговара реченицу на J1 док показује на слику, при чему од ученика захтева да дају одговор на J2).

3.3. Разлози за употребу J1 у настави страног језика

Што се могућих разлога за разумну и оправдану употребу матерњег језика у настави тиче, аутори и истраживачи активни у овој области наводе читав спектар разноврсних употребних сврха, почевши од подизања осећаја сигурности код ученика и стварања одговарајуће позадине за активности и вежбе обухваћене наставом, преко избегавања ситуација у којима би ученици осетили угрожавање свог идентитета кроз потпуно одбацивање њиховог матерњег језика, па све до пружања помоћи ученицима са проблемима у разумевању онда када је употреба J2 погрешна или неефикасна (Ostovar-Namaghi/Norouzi, 2015: 616).

У свом чланку „Using L1 in the L2 Classroom“ Шверс (Schweers, 1999: 6) се позива на ставове и закључке других истраживача у области утицаја матерњег језика на страни језик. Тако на пример Ауербах (Auerbach, 1993: 19–20) заступа тезу да започињање наставе помоћу J1 обезбеђује осећај сигурности и потврђује искуства ученика, дозвољавајући им да се адекватно изразе. На тај начин ученици постају вољни да експериментишу и да предузимају ризике у страном језику. Ауербах (Auerbach, 1993: 21) такође као могуће употребне сврхе матерњег језика у настави наводи преговарање око силабуса и лекција, вођење евиденције, организацију наставе, анализу језичког материјала, презентовање правила везаних за граматику, фонологију, морфологију и спеловање, давање инструкција, објашњавање грешака итд.

Аутор се слаже да у конкретном случају енглески језик треба да буде примарно средство комуникације у настави и да би требало омогућити ученицима прилику за његово коришћење. Међутим, он истиче аргументе о педагошким и афективним користима употребе J1 које оправдавају његову ограничену и разумну употребу у настави другог или страног језика. На основу резултата истраживања може се закључити да се J2 може научити кроз подизање свести о сличностима и разликама између матерњег и страног језика. Селективном и добро промишљеном употребом J1 у настави страног језика се такође афир-

мише вредност ученичког J1 као њиховог примарног средства комуникације и изражавања културног идентитета (Schweers, 1999: 9–10).

Врло је важно нагласити да за одређивање праве мере за употребу J1 у настави страног језика не постоје јасни критеријуми. Кук (Cook, 2001: 402) као факторе за промишљену употребу матерњег језика набраја ефикасност, учење, природност и спољну релевантност. Тимор (Timor, 2012: 9–10), међутим, истиче да се тим предложеним критеријумима не могу заменити формалне смернице које би требало да буду практично дефинисане у домену специфичних тема, ситуација и фреквентности, али је важно узети у разматрање и језичке нивое на којима би предавачи користили матерњи језик.

У студији аутора Де ла Кампа и Насаји (De la Campa/Nassaji, 2009), која је за циљ имала изучавање количине, сврха и разлога за коришћење J1 у настави страних језика, у испитанике су уврштена два предавача, од којих је један имао дуго радно искуство, а други био почетник. Истраживањем су аутори покушали да установе да ли међу њима постоје одређене разлике по питању ставова, али и начина и количине употребе J1 у настави. Посматрани су курсеви конверзационог типа на једном англофоном универзитету у западној Канади. Матерњи језик наставника био је немачки, курсеви су трајали три месеца, а узраст ученика варирао је од 18 до 55 година. Након детаљног описа компетенција и искуства предавача обухваћених студијом, аутори износе разлике међу њима које су добијене анализом прикупљених података. Показало се да су оба наставника користили приметну количину J1 на својим часовима, али да није било веће разлике између њих по питању укупне количине матерњег језика који је био у употреби. Међутим, запажене су одређене разлике у вези са употребним сврхама J1 у настави. На пример, наставник почетник је матерњи језик чешће користио за превођење речи са J2 на J1 јер је сматрао да је то ефикасна стратегија за учење вокабулара. Са друге стране, искусни предавач је чешће користио J1 са циљем стварања повољне атмосфере у учионици тако што је износио личне коментаре и шале на матерњем језику јер је веровао да ученици тако интензивније учествују у процесу учења. На основу свих прикупљених података аутори износе тезу да J1 ипак има веома важну улогу у настави и да је често коришћен као педагошки инструмент (De la Campa/Nassaji, 2009: 755–757).

Такође, Литлвуд и Баохуа (Littlewood/Baohua, 2009: 68–69) су испитали 50 студената друге године из Хонгконга и Кине са циљем одређивања удела времена на часу када су њихови наставници користили J1 на часовима енглеског језика у нижим разредима средњих школа. Предавачи су имали генерализован став да циљни језик треба да се користи што је више могуће. Студенти су такође наводили сврхе за које су њихови наставници најчешће користили матерњи језик, а оне су затим сврстане у три шире категорије:

- 1) успостављање конструктивних социјалних веза;
- 2) објашњавање значења комплексних структура са циљем сигурног разумевања и уштеде времена;
- 3) успостављање контроле у учионици.

Наведене категорије су такође схваћене као три димензије педагошке комуникације.

3.4. Ставови о употреби матерњег језика

Већ поменута комплексност питања употребе Ј1 у настави страних језика недвосмислено указује на постојање опречних ставова о њему. У пракси су присутни позитивни ставови о матерњем језику који истичу његову корисност и неопходност његове употребе за успешан процес учења, али и бројна схватања базирана на потпуном избегавању употребе Ј1 у настави.

Тако, на пример, Ауербах (Auerbach, 1993) не само да признаје позитивну улогу матерњег језика у настави, већ у први план износи и важност његових употребних сврха о којима је већ било речи у претходном поглављу, као нпр. организацију наставе, анализу језичког материјала, објашњавање грешака итд. (Dujmović, 2007: 94).

Студије из хуманистичких перспектива које се баве ставовима предавача и ученика о употреби матерњег језика у настави такође пријављују генерално позитивне ставове од обе групе испитаника. Међутим, насупрот овој теоријској и емпиријској подршци, изгледа да постоји очигледна нетрпељивост према употреби Ј1 у иранским приватним школама енглеског језика, како су то Јакуби и Поуромид (Yaqubi/Pouromid, 2013: 127) увидели.

Интересантна је чињеница да огроман број приватних школа страних језика у Ирану одбија да користи матерњи језик ученика у настави, првенствено зато што предавачима нису позната теоријска и емпиријска сазнања која подржавају употребу Ј1 у настави. Такав негативан став је самим тим дубоко укорењен у мањку знања, пре него у недостатку предавачког искуства. Аутори из тог разлога сматрају да може доћи до промене таквог става уколико се предавачи упознају са подацима добијеним из истраживања, а који јасно показују да су избегавањем употребе матерњег језика по сваку цену ученици лишени врло драгоценог ресурса (Ostovar-Namaghi/Norouzi, 2015: 615–617).

Важно је истаћи да приходи приватних школа у Ирану потичу искључиво од ученика и њихових породица, због чега оне своју политику прилагођавају очекивањима родитеља како би обезбедиле финансијску подршку. Њихово слагање са очекивањима родитеља ипак варира у зависности од узраста предавача и година искуства у том послу. Што су наставници мање искусни, то су више подложни утицају родитеља. Чак 87% учесника у овој студији били су предавачи почетници са највише четири године радног искуства и полази се од тога да још увек нису развили интерне критеријуме за различите аспекте своје предавачке праксе, због чега могу лако потпасти под утицаје спољне средине (Yaqubi/Pouromid, 2013: 147–148).

Ипак, као главни аргумент против употребе Ј1 у настави језика у литератури се најчешће наводи да би ученици постали зависни од њега и да онда не би ни покушавали да разумеју значење из контекста и објашњења, или да изразе оно што желе да кажу у домену ограничених команди на циљном језику (Dujmović, 2007: 92).

3.5. Студије у области истраживања утицаја матерњег језика на страни језик у контексту наставе

Једну од старијих студија на овом пољу спровели су Даф и Полио (Duff/Polio, 1990) и тематизовали је у раду „How Much Foreign Language Is There in the Foreign Language Classroom?“. Њихова студија покушава да између осталог одговори на следећа питања:

1) Који је однос употребе енглеског језика и J2 од стране предавача у настави страног језика?

2) Који фактори су повезани са употребом J1 и J2?

3) Каква су опажања и ставови предавача и ученика у вези са употребом енглеског у настави страног језика? (Duff/Polio, 1990: 154)

Истраживање је спроведено на Универзитету Калифорније у Лос Анђелесу (UCLA) где је посматрано 13 група које су училе стране језике. Курсеви језика су за генерални циљ имали поучавање све четири језичке вештине, а праћене су две педесетоминутне сесије сваке изабране групе. На крају другог посматрања учесници су добили упитник који је требало да испита њихову мотивацију за учење језика, ставове према количини енглеског језика коју предавачи користе, као и коју меру циљног језика су разумели. Такође је сваки предавач интервјуисан после другог посматрања, а прикупљени су подаци о позадини и обуци предавача, филозофији предавања и ставовима према употреби енглеског језика у учионици (Duff/Polio, 1990: 155–156).

Количина енглеског језика и J2 коју су употребљавали предавач и ученици је квантификована слушањем снимака. Као почетни тренутак снимања одабрано је обраћање предавача читавој групи. Од тог тренутка, дигитални сат је био подешен и на сваких петнаест секунди је бележено који језик је у то време био употребљаван. Аутори истичу да би валидност овог метода кодирања ипак требало размотрити. Иако је овај систем ефикасан јер не захтева транскрибовање снимака, несигурно је да ли узорковање на сваких петнаест секунди осликава чињеничну количину енглеског и циљног језика који се користи у учионици (Duff/Polio, 1990: 156).

Што се резултата интервјуа са наставницима тиче, аутори су одабрали три „критична случаја“ који су показали врло различито понашање по питању употребе J2 у настави. Први од њих је показао највећу употребу, други најмању употребу циљног језика, а трећи предавач је врло често користио мешавину J1 и J2. Детаљно је описано шта су они радили током наставе, на који начин и из ког разлога, а аутори су такође изнели податке који су их највише изненадили (Duff/Polio, 1990: 159).

Као главно откриће истраживања аутори наводе распон од 10 до 100 % употребе страног језика у настави од стране предавача током 26 сати посматрања наставног дискурса, као и да је то шири опсег него што је то установљено у ранијим студијама. Такође су закључили да је већина ученика била задовољна тренутним стањем по питању употребе J1 и J2, док су се њихови ставови и мишљења знатно разликовали. На крају рада аутори као најважнији циљ даљих

истраживања истичу испитивање ефекта понашања наставника у домену J1/J2 на усвајање језика (Duff/Polio, 1990: 161–163).

Друга студија чији ће ток и резултати овде бити укратко представљени изложена је у чланку „Use of the Mother Tongue in Teaching a Foreign Language“ (Timor, 2012). Њен циљ је био фокусирање на проучавање предавача и начина имплементације матерњег језика у настави енглеског као страног језика у израелским основним и средњим школама. Аутор такође покушава да установи да ли постоје одређени раскораци између ставова и имплементације. Учесници студије били су 112 насумично одабраних наставника енглеског језика, а у њиховом испитивању примењиван је упитник од седам питања, од којих су нека била у форми Ликертове скале, нека у форми вишеструког избора, а остала отвореног типа. Питања су се односила на аргументе за употребу матерњег језика у настави енглеског као страног језика, аргументе против употребе J1, фреквентност употребе матерњег језика у настави, употребу J1 за граматичке структуре које нису идентификоване у матерњем језику, употребу J1 за поучавање граматичких садржаја, употребу J1 за поучавање језичких вештина, као и на остале сврхе употребе матерњег језика у поучавању страног језика (Timor, 2012: 10).

У поређењу са ранијим временима, када су стручњаци на овом пољу строго одвраћали од употребе матерњег језика или се трудили да је смање што је више могуће и заступали максималну употребу страног језика, ова студија предлаже модел базиран на употреби матерњег језика у различитој мери зависно од околности, али у исто време се залаже и за максимализовање употребе J2 у настави (Timor, 2012: 13–14).

Наредно истраживање које је Шверс (Schweers, 1999) изложио у свом раду „Using L1 in the L2 Classroom“ спроведено је током првог семестра школске 1997/98. године на Универзитету у Порторику, где је предавао енглески као страни језик у монолингвалним групама у којима је шпански био матерњи језик. Предавања су снимана на почетку, на половини и на крају семестра са циљем утврђивања колико често и у које сврхе су наставници употребљавали шпански језик у настави. За потребе прикупљања података коришћен је и упитник о ставовима предавача и ученика по питању употребе J1 у настави. Резултати истраживања су показали да висок проценат (88,7%) ученика заступа став да би шпански језик требало да буде коришћен на часовима енглеског, док су сви предавачи пријавили употребу шпанског у одређеној мери. Интересантан је и податак да би чак 86% ученика волело да се шпански језик користи са циљем објашњавања тешких концепата присутних у језику. Из тога се може извести закључак да се већина ученика слаже са тезом да им употреба шпанског језика олакшава учење J2 (Schweers, 1999: 6–7).

Следећа студија (Yaqubi/Pouromid, 2013: 146) је првенствено била замишљена да идентификује неке контекстуалне црте везане за одлуке предавача о употреби матерњег језика.

После спровођења прелиминарних експлораторних интервјуа и пилот студије мањих размера са циљем обезбеђивања поузданости и валидности инстру-

мената испитивања, дизајнирана су два посебна сета упитника за родитеље ученика и предаваче. Резултати су показали да су обе групе испитаника имале знатно негативне ставове према употреби Ј1. Такође је установљено да су и родитељи и предавачи изражавали незадовољство школама са циљем смањења употребе матерњег језика тако што су се директно обраћали предавачима, претећи да ће променити школу у случају незадовољства и тако утицали на политику установе по питању употребе Ј1 (Үақуби/Роигомид, 2013: 147–148).

Што се инструмената коришћених у истраживању тиче, аутори наводе да су Ликертови упитници са питањима затвореног типа који су у широкој употреби погодни за испитивање ставова учесника по одређеном питању. Ипак, да би се дизајнирали сетови упитника те врсте, неопходно је идентификовати варијабле укључене у субјекат истраживања кроз прелиминарне експлораторне интервјуе са малим узорком циљне популације. Ти експлораторни интервјуи би требало да буду снимљени, транскрибовани и анализирани, како би се омогућила успешна интерпретација прикупљених података (Үақуби/Роигомид, 2013: 136).

Главни циљ наредног истраживања које ће овде укратко бити приказано је откривање разлога за употребу Ј1 у настави страних језика (Turin, 2017: 27). Аутор очекује да ће оно бити од користи за оне предаваче који свесно или несвесно користе матерњи језик у настави страног језика и нада се да ће резултати студије помоћи предавачима да се упознају са корисношћу употребе матерњег језика, на основу чега би могли да модификују своје наставне методе и да матерњи језик употребе као валидан инструмент у настави.

Квалитативна метода која је била у употреби за прикупљање података укључивала је интервјуе са предавачима и ученицима. Њихови глобално позитивни коментари су показали да они препознају значај и допринос матерњег језика у настави страних језика. Аутор на основу тога предлаже да предавачи дозволе ученицима да користе Ј1 онда кад то побољшава њихов перформанс на циљном језику (Turin, 2017: 32–34).

Студија представљена у раду „The Use of Mother Tongue in Foreign Language Teaching from Teachers’ Practice and Perspective“ (Кауаоғлу, 2012) је, попут бројних истраживања у овом домену, користила квантитативне и квалитативне методе за прикупљање података. Квантитативни подаци су прикупљени путем упитника, а у истраживање је било укључено 44 предавача енглеског језика на једном техничком универзитету у Турској. Упитник се састојао од 35 елемената са употребом Ликертове скале. Такође су спроведени и детаљнији полуструктурисани интервјуи са 12 професора енглеског језика како би се описале перспективе и пракса употребе Ј1 у контексту поучавања енглеског као страног језика. Резултати студије су показали да се 91% ученика сложило са употребом турског језика у настави, а 68% предавача је истакло да би турски језик требало понекад користити у настави. Већина предавача је изнела гледиште да употреба матерњег језика олакшава наставу страног језика (Кауаоғлу, 2012: 27).

Још једна од студија везаних за тему утицаја Ј1 на учење страног језика изложена је у чланку „The Use of Croatian in the EFL Classroom“ (Dujmović, 2007).

Аутор је на основу прегледа постојеће литературе и личних искустава у предавачком послу добио инспирацију да спроведе студију малог обима на тему употребе матерњег језика у хрватском контексту. Сврха студије је била да подржи чињеницу да на часовима енглеског као страног језика хрватски језик игра само подржавајућу и олакшавајућу улогу (Dujtović, 2007: 91).

Студија је за циљ имала давање одговора на питање о ставовима ученика према употреби хрватског језика у настави енглеског као страног језика. Ученици су били 100 студената прве године на Универзитету у Пули са средњим нивоом знања енглеског језика и попуњавали су упитник сачињен од питања конципираних највећим делом у виду вишеструког избора. Резултати су показали да апсолутно сви испитаници сматрају да би хрватски језик требало користити у настави, а као околности у којима је његова употреба најпотребнија навели су објашњавање комплексних граматичких структура (97%) и помоћ у дефинисању нових елемената вокабулара (90%). На основу тога аутор закључује да је употреба хрватског језика оправдана у првој години наставе енглеског као страног језика, а да је Ј1 посебно користан за језичке задатке попут дефинисања непознатих речи, увежбавања употребе фраза и објашњавања граматичких правила и неких важних идеја. Ученици преферирају употребу хрватског језика зато што побољшава њихово разумевање нових концепата и елемената вокабулара и може да помогне у разумевању. Аутор наводи сличности свог истраживања са студијама истраживача Шверс (Schweers, 1999) и Танг (Tang, 2002) у шпанском и кинеском контексту, јер су све студије показале да су ученици имали позитиван став према употреби Ј1. Мање разлике постоје по питању прилика у којима матерњи језик треба да се употребљава (Dujtović, 2007: 96–99).

Аутор у даљем току рада износи нека своја искуства по питању наставе енглеског као страног језика. Он се не слаже са већином учесника студије да би 10–50% времена на часу требало провести уз употребу хрватског језика. По његовом мишљењу и искуству, 10–20% времена је сасвим довољно за то, уз смањивање тог процента како се повећава компетенција на енглеском језику (Dujtović, 2007: 99).

4. Дискусија

Наредни део овог рада посвећен је дискусији о сазнањима изложеним у претходном поглављу. Првенствено се обраћа пажња на ограничења и недостатке представљених студија које су се бавиле утицајем матерњег језика на поучавање и учење страног језика, али се наводе и предлози за истраживања на ту тему која би се могла спровести у будућности. Поред тога, предмет разматрања ће бити и препоруке за коришћење Ј1 у настави у виду техника и метода које би се у том процесу могле ефикасно примењивати.

4.1. Ограничења студија и предлози за будућа истраживања

Анализом студија предочених у претходном поглављу овог рада може се доћи до закључка да су емпиријска истраживања која се у њима описују нај-

чешће спроведена на сличан начин, и то првенствено уз употребу квалитативних и квантитативних метода. Како је и раније истакнуто, ради се о студијама малог обима, које из тог разлога не могу да обезбеде резултате и закључке применљиве на све услове и контексте употребе J1 у настави страног језика. Заједничко за све студије обухваћене овим истраживањем јесте да су оне засноване на релативно сличним факторима релевантним за коришћење матерњег језика у настави страног језика. То се нарочито односи на ставове о употреби J1 у настави из перспективе испитаних предавача и ученика, као и на најчешће разлоге за употребу матерњег језика у том контексту. Анализирани чланци се пре свега могу сматрати погодним за стварање шире слике о методама које би биле од користи приликом спровођења конкретног истраживања у овој области, посебно због предлога како би коришћени упитници, анкете или интервјуи са испитаницима могли да изгледају.

Са друге стране, као најочигледније ограничење многих студија из овог домена наводи се мала величина узорка на коме је истраживање спроведено. Посматрано на моделу студије коју су спровели Де ла Кампа и Насаји (De la Campa/Nassaji, 2009: 757–758) и имајући у виду чињеницу да су тим испитивањем обухваћена само два предавача, резултати никако не могу бити генерализовани и не могу дати ширу слику представљеног проблема. Такође, њихова студија је била дескриптивна по природи, са циљем да истражи количину и сврхе употребе J1 у настави страног језика. Она није била осмишљена да проучи ефекте J1 на усвајање J2. Аутори износе сугестију да би се будућа истраживања могла позабавити управо тим аспектом и покренути питање да ли употреба матерњег језика заиста помаже у учењу страног језика.

Са проблемом малог узорка суочавају се и Јакуби и Поуромид (Yaqubi/Pouromid, 2013: 149) који такође сматрају да је веома тешко генерализовати резултате и зато предлажу спровођење истраживања у коме би учествовао већи број испитаника са различитом позадином из више градова у Ирану. Као други недостатак ове студије они наводе то што је и она по природи била дескриптивна и самим тим се није бавила разлозима и утемељењима ставова учесника. На основу тога аутори сматрају да би квалитативно истраживање, које би покушало да идентификује зашто родитељи и предавачи имају такво мишљење о употреби J1, могло да открије интересантнија сазнања.

Као недостатак своје студије Пакер и Карагач (Paker/Karaağaç, 2015: 118) наводе чињеницу да она није била лонгитудинална, иако су аутори покушали да направе што више снимака дешавања на часу како би се предавачи и ученици навикли на посматрање и како би се природно понашали. Друго ограничење студије лежи у томе што су се резултати односили само на предаваче и студенте једног универзитета, па аутори полазе од претпоставке да би резултати истог истраживања спроведеног на другим универзитетима могли бити другачији.

Будуће студије на ову тему би могле да буду лонгитудиналне и да укључе већи број учесника. Даље, ученицима би се могло поставити питање зашто су користили J1 у одређеним ситуацијама директно након снимања, како би се

пронашли прави разлози за ту употребу. Такође би се могла обратити пажња на ефекте употребе J1 на успех ученика. Питање да ли употреба J1 доприноси успеху ученика или их омета у напредовању, као и да ли разне функције употребе J1 помажу ученицима да боље науче циљни језик, могло би се боље анализирати кроз лонгитудиналну студију (Paker/Karaağaç, 2015: 118).

4.2. Препоруке за коришћење J1 у настави – технике и методе

Иако постоје многобројна теоријска открића и закључци произашли из спроведених студија који се односе на употребу матерњег језика у настави страних језика, сасвим је евидентно да је та сазнања јако тешко успешно реализовати у пракси. Кенигс (Königs, 2015: 12) закључује да је неограничена забрана употребе матерњег језика неадекватна подједнако и као претерана употреба J1 у свим димензијама наставе, како је то било уобичајено у граматичко-преводној методи. Из тог разлога се препоручује функционално одлучивање у тренутној ситуацији, уз осврт на ученика и његова искуства и преференције. Како би се то могло адекватно применити, важно је упознати се са разним техникама и методама које предавачима страног језика стоје на располагању и могу да олакшају наставни процес.

Тако, на пример, у свом чланку „Über die planvolle Mitbenutzung der Muttersprache im bilingualen Sachfachunterricht“ Буцкам (Butzkamm, 2000) описује принцип тзв. функционалне странојезичности који је базиран на парадоксу „мање је више“. Тај принцип је присутан у настави страних језика и у CLIL настави, при чему је страни језик језик наставе, посреднички језик и радни језик. Он је језик којим се поучава, као и језик који се поучава, дакле, не само предмет и циљ учења, већ и пут ка циљу. Он се стога од почетка мора доживети као потпуно важеће средство комуникације, и то што је више могуће у настави. Матерњи језик зато не сме да одузима драгоцену време за употребу страног језика (Butzkamm, 2000: 97).

У складу са тим, превазиђеним се може посматрати традиционални принцип једнојезичности који се односио на пуко избегавање матерњег језика, а који је служио као помоћ у најнеопходнијим тренуцима и могао само да шкоди. Ипак, на J1 се темељи језичност човека уопште. У једном сасвим фундаменталном смислу, он је наш кључ ка свим другим језицима, што се односи на све језичке нивое. Јасно је да употреба матерњег језика увек мора да буде добро осмишљена и дозирана, како би принцип функционалне странојезичности остао очуван и како би се омогућио нормалан ток наставе. Тако постаје разумљив поменути парадокс да нешто мање страног језика може да доведе до више страног језика, тачније до његове коректније, прецизније и боље осмишљене употребе (Butzkamm, 2000: 97).

У настави страних језика предавач мора да располаже ограниченим средствима за изражавање помоћу којих треба да обради неку тему, за шта му је потребна домишљатост и креативност, посебно за различите формулације и употребу разних предмета, слика, графика и табела. Све то се мора урадити са циљем да настане што мање проблема чисто језичке природе. Ако ученици не

разумеју предмет наставе, онда је време узалуд протраћено и код њих долази до страха и фрустрације, али и до појачаног напора како би се разумело градиво (Butzkamm, 2000: 98).

У једном од својих наредних радова исти аутор предлаже употребу тзв. сендвич технике, пошто полази од тога да се најбоља наставна атмосфера постиже редовном, али не толико упадљивом помоћном употребом Ј1. Препорука је да се инструкције и објашњења у настави страних језика дају билингвално: прво на страном, затим на матерњем језику, па опет на страном језику. Та техника се најчешће користи код превођења непознатих израза и према ауторовом мишљењу треба да буде централна техника предавача страних језика (Butzkamm, 2007: 8).

Такође, познато је да искусни предавачи језика знају да је често лако успоставити одређено језичко правило у умовима ученика контрастирањем два облика који се разликују само у једном или два аспекта, нпр. по форми, значењу, употреби, а то контрастирање се може спровести и на интерлингвалном и на интралингвалном нивоу. Међутим, многи ученици и наставници нису у потпуности свесни главних особина циљног језика и свог Ј1, које би се могле примењивати у процесу поучавања и учења. Од помоћи је ако предавач (или аутор материјала) има добро знање не само циљног, већ и матерњег језика ученика (Paradowski, 2007: 152–153).

У свом раду „Foreign-Language Grammar Instruction via the Mother Tongue“ Парадовски (Paradowski, 2007: 154–159) предлаже примену тзв. методе језичког интерфејса (*The Language Interface Method*) која се заснива на међусобној повезаности Ј1 и циљног језика ученика. Процедура је описана корак по корак и подразумева иницијално излагање ученика новом језичком материјалу, показивање истог инваријантног следа речи ученику још неколико пута у разумним интервалима док се не успостави значењска еквивалентност између Ј2 и матерњег језика, затим објашњавање функционисања правила дате граматичке области на Ј1 ученика, објашњавање релевантних правила из Ј2, стварање интерфејса (обично се састоји у модификацији правила из Ј1 како би се одговарајући подаци и експлицитна презентација тог правила прилагодили циљном језику), као и експанзију компетенције (ученици треба да замене своје већ свесно познавање система страног језика својом експлицитном рефлексивном подсвесне Ј1 компетенције и да интегришу правила).

Овим градуалним методом који обухвата више стадијума ученици добијају контролу над системом циљног језика пре него што заиста почну да користе операционалне принципе у циљном језику. Он стимулише ученичко континуирано ангажовање и интересовање за процес учења. Студија коју је аутор спровео по датом питању ипак показује нека ограничења, која се примарно односе на нејасноћу да ли су све граматичке области подједнако адекватне за поучавање у оквиру методе језичког интерфејса. Резултати истраживања показују да ова метода може ефективно помоћи ученицима да увиде важност граматичких елемената и да побољшају граматичку прецизност на циљном језику. Предложена метода такође може бити корисна допуна педагошкој граматици у ширем смислу. Аутор на основу тих закључака сматра да је природно започети ра-

змишљање о испитивању ефеката методе граматичког интерфејса и на другим пољима компетенције циљног језика (Paradowski, 2007: 157–159).

5. Закључак

Приликом прегледа бројне литературе која се бави овим питањем (Duff/Polio, 1990; Cook, 2001; Butzkamm, 1998 итд.) дошло се до закључка да, иако предавачи признају важност поучавања на J2, већина њих ипак користи J1 у одређеној мери у настави, али да постоји и велика варијабилност у употреби матерњег језика међу предавачима. Све то додатно сведочи о комплексности односа матерњег и страног језика у контексту наставе.

Управо у циљу сагледавања сложене природе тематике којом се овај рад бави, одабран је корпус који обухвата емпиријске студије спроведене у различитом временском периоду и у различитим земљама широм света, како би се пречитила диференцирана слика поимања овог питања у другачијим контекстима. Осим тога, презентовани корпус је подесан за ту сврху јер обухваћене студије користе релативно сличан методолошки приступ.

Генерално се може установити да већина аутора нема јасно изражен став против употребе J1 у настави страног језика, али се примећује да недостаје преглед начина његове имплементације који би довели до оптималних резултата у поучавању и учењу језика у школском контексту. Имајући у виду да ставови наставника у вези са употребом матерњег језика нису научно утемељени и да изгледа да су они потпуно несвесни битне улоге J1 у педагогији другог и страног језика (Yaqubi/Pouromid, 2013: 148–149), до изражаја долази хитна потреба за одређеним модификацијама у начину на који се предавачи обучавају у приватним школама страних језика.

На крају, као илустративан пример за разумевање комплексности обрађиване тематике може да послужи закључак који Кенигс (Königs, 2015: 12) након прегледа литературе и истраживања у овом домену износи, а који је заснован на тези да утицај матерњег језика на процес усвајања страног језика може бити од великог значаја, али да то не мора важити у свим околностима, јер се не може генерализовано рећи да ли је тај утицај увек и у свим условима користан или ипак штетан. С обзиром на чињеницу да већина аутора који су своја истраживања спровели на ову тему још увек није дошла до конкретног становишта да ли матерњи језик оправдано има своје место у настави страних језика, питање његове употребе ће несумњиво још дуго остати у фокусу дебате. Ипак, анализом свих предности и недостатака употребе J1 у настави страног језика може се закључити да разумном и добро осмишљеном употребом матерњег језика ученици могу да остваре бројне користи, поготово по питању развијања осећаја слободе и сигурности приликом употребе J2. Из тога произилази да је матерњи језик несумњиво користан ресурс у процесу поучавања и учења страних језика, а будуће студије на овом пољу би могле да се оријентишу на начине на које би J1 било адекватно користити у настави тако да он не буде потпуно занемарен са једне стране, нити претерано употребљаван са друге.

Литература

- Стрижак, Н. (2015). Опште карактеристике усвајања 3. језика и српски као L3. У В. Половина и С. Гудурић (ур.), *Примењена лингвистика данас – изазови модерног доба* (стр. 125–134). Београд: Друштво за примењену лингвистику Србије.
- [Strižak, N. (2015). Opšte karakteristike usvajanja 3. jezika i srpski kao L3. U V. Polovina i S. Gudurić (ur.), *Primenjena lingvistika danas – izazovi modernog doba* (str. 125–134). Beograd: Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije]
- Auerbach, E. (1993). Reexamining English Only in the ESL Classroom. *TESOL Quarterly*, 27(1), 9–23.
- Butzkamm, W. (2000). Über die planvolle Mitbenutzung der Muttersprache im bilingualen Sachfachunterricht. In G. Bach & S. Niemeier (Eds), *Bilingualer Unterricht. Grundlagen, Methoden, Praxis, Perspektiven* (pp. 97–113). Frankfurt: Peter Lang Verlag.
- Butzkamm, W. (2007). Schwache Englischleistungen – woran liegt's? Glanz und Elend der Schule oder die Wirklichkeit des Fremdsprachschülers. *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht*, 12(1), 1–17.
- Cook, V. (1999). Going Beyond the Native Speaker in Language Teaching. *TESOL Quarterly*, 33(2), 185–209.
- Cook, V. (2001). Using the First Language in the Classroom. *Canadian Modern Language Review*, 57(3), 402–423.
- De la Campa, J. C., Nassaji, H. (2009). The Amount, Purpose, and Reasons for Using L1 in L2 Classrooms. *Foreign Language Annals*, 42(4), 742–758.
- Duff, P. A., Polio, C. G. (1990). How Much Foreign Language Is There in the Foreign Language Classroom? *The Modern Language Journal*, 74(2), 154–166.
- Dujmović, M. (2007). The Use of Croatian in the EFL Classroom. *Metodički obzori*, 2(1), 91–101.
- Fenner, A. B., Trebbi T., Aase, L. (1999). Mother Tongue and Foreign Language Teaching and Learning – A Joint Project. *BELLS: Barcelona English language and literature studies*, 10, 133–143.
- Kayaoğlu, M. N. (2012). The Use of Mother Tongue in Foreign Language Teaching from Teachers' Practice and Perspective. *Pamukkale University Journal of Education*, 32 (July 2012/II), 25–35.
- Königs, Frank G. (2015). Keine Angst vor der Muttersprache – vor den (anderen) Sprachen aber auch nicht! Überlegungen zum Verhältnis von Einsprachigkeit und Zweisprachigkeit im Fremdsprachenunterricht. *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht. Didaktik und Methodik im Bereich Deutsch als Fremdsprache*, 20(2), 5–14.
- Littlewood, W., Baohua, Y. (2009). First Language and Target Language in the Foreign Language Classroom. *Language Teaching*, 44(1), 64–77.
- Ostovar-Namaghi, S. A., Norouzi, S. (2015). First Language Use in Teaching a Foreign Language: Theoretical Perspectives and Empirical Findings. *US-China Foreign Language*, 13(9), 615–622.

- Paker, T., Karaağaç, Ö. (2015). The Use and Functions of Mother Tongue in EFL Classes. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 199, 111–119.
- Paradowski, M. B. (2007). Foreign-Language Grammar Instruction via the Mother Tongue. In B. Frank, J. Darquennes & R. Temmerman (Eds.), *Multilingualism and Applied Comparative Linguistics, Vol.1: Comparative Considerations in Second and Foreign Language Instruction* (pp. 151–167). Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars Press.
- Schweers, C. W., Jr. (1999). Using L1 in the L2 Classroom. *English Teaching Forum*, Apr-Jun 1999, 6–13.
- Timor, T. (2012). Use of the Mother Tongue in Teaching a Foreign Language. *Language Education in Asia*, 3(1), 7–17.
- Turin, T. A. (2017). Usefulness of Using Mother Tongue in Foreign Language Classroom. *International Journal of English Language Teaching*, 5(8), 27–36.
- Yaqubi, B., Pouromid, S. (2013). First Language in English Language Institutes: Are Teachers Free to Alternate between L1 and L2 as Means of Instruction? *The Journal of Teaching Language Skills (JTLS)*, 4(4), 127–152.

Nevena N. Kovačević

Zusammenfassung

ANSÄTZE UND METHODEN ZUR ERFORSCHUNG DES EINFLUSSES VON MUTTERSPRACHEN AUF FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Das Thema dieser Arbeit ist der Einfluss der Muttersprache auf andere Fremdsprachen, vor allem im Bereich des Fremdsprachenunterrichts. Es ist eine allgemein bekannte Tatsache, dass Muttersprachen mehr oder weniger beim Lehren von Fremdsprachen im Schulkontext vorkommen, weshalb die Frage nach der Notwendigkeit ihrer Verwendung vollkommen berechtigt ist. Diese Arbeit hat das Ziel, anhand zahlreicher Studien und Vergleiche von Standpunkten anderer Autoren die Frage zu beantworten, ob die Muttersprache ein nützliches Mittel für die erfolgreiche Organisation des Fremdsprachenunterrichts ist, oder ob ihr Gebrauch als überflüssig und sogar schädlich wahrgenommen wird. Unter anderem werden in diesem Artikel folgende Aspekte berücksichtigt: die Beziehung zwischen Muttersprachen und Fremdsprachen allgemein, die Rolle von Muttersprachen im Fremdsprachenunterricht aus historischer Perspektive und im Bereich verschiedener, in einem bestimmten Zeitrahmen dominanter Methoden des Sprachenlehrens sowie die Meinungen über die berechtigte Verwendung von Muttersprachen im Fremdsprachenunterricht.

Schlüsselwörter:

Muttersprache, Fremdsprachenunterricht, angewandte Linguistik, Methoden des Sprachenlehrens, Muttersprachler, Transfer, Kommunikation

Nevena N. Kovačević

Summary

A STUDY OF THE INFLUENCE OF A MOTHER TONGUE ON FOREIGN LANGUAGE TEACHING – APPROACHES AND METHODS

The topic of this paper is the influence of the mother tongue on other foreign languages, especially in the field of foreign language teaching. It is a well-known fact that mother tongue is used, to a greater or lesser extent, in the teaching of foreign languages in the school context, so the question of the necessity of its use is completely justified. The aim of this article is to use numerous studies and comparisons of the positions of other authors to determine whether the mother tongue is a useful tool for the successful organization of foreign language teaching, or whether its use is perceived as superfluous and disadvantageous. Among other things, the following aspects are considered in this article: the relationship between the mother tongue and foreign languages in general, the role of mother tongues in foreign language teaching from a historical perspective and within different methods of language teaching dominant in a certain time period, and opinions about the legitimate use of the mother tongue in foreign language teaching.

Key words:

mother tongue, foreign language teaching, applied linguistics, methods of language teaching, native speaker, transfer, communication

